

7. *Кримський С.* Під сигнатурою Софії. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2008. 8. *Мовчанюк В.* Час // Темі і мотиви поезії Тараса Шевченка. – К.: Наукова думка, 2008. 9. *Нехорошев С. С.* – Наук. архів ШНЗ. – Ф. 12, оп. 1, спр. 41. 10. *Селіванова О. О.* Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. – Полтава: Довкілля-К, 2008. 11. *Смілянська В. Л.* Шевченкознавчі розмисли: Збірник наукових праць. – К. 2005. 12. *Столяр М.* Ієрофанії часу в радянському хронотопі // Філософська думка. – 2009. – № 3. 13. *Франкл В.* Человек в поисках смысла. – М., 1990. 14. *Хайдеггер М.* Бытие и время / пер. с нем. В. В. Библихина. – СПб.: Наука, 2006. 15. *Чайка Т.* Святість // Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. 16. *Чебанюк О.* Народний календар у традиційній картині світу українців // Народна творчість та етнографія. – 2008. – № 6.

**Н. Єщенко, канд. філол. наук, доц.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка**

КОНЦЕПТ ПРАВДА У ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

У статті розглянуто реалізацію концепту "правда" у поетичних текстах Тараса Шевченка. Контекстуальний аналіз базується на узагальненні всіх контекстів, у яких вживається ключове слово "правда", задля виявлення характерних рис концепту, а саме: його атрибутів, предикатів, метафоричних сполук, асоціацій.

Ключові слова: концепт "правда", мінімальний поетичний контекст, лексичне значення, метафора, асоціація.

В статье рассмотрена реализация концепта "правда" в поэтических текстах Тараса Шевченко. Контекстуальный анализ базируется на обобщении всех контекстов, в которых употребляется ключевое слово "правда", с целью выявления характерных свойств концепта: его атрибутов, предикатов, метафор, ассоциаций.

Ключевые слова: концепт "правда", минимальный поэтический контекст, лексическое значение, метафора, ассоциация.

The article deals with realization of concept "truth" in Taras Shevchenko's poetry. This analysis bases on generalization of all contexts, in which key word "truth" is used. The aim of the analysis is to find out typical features of concept, such as attributes, predicates, metaphors, associations.

Key words: concept "truth", minimum poetical context, lexical meaning, metaphor, association.

Концепт *правда* – це основоположний, центральний, текстотворюючий концепт у творчості Тараса Шевченка. Ідеєю правди, відстоювання правди, боротьби за правду пронизана вся його поезія. Дж. Фізер, досліджуючи філософські аспекти творчості Т. Шевченка, визначає правду центральним кодом Шевченкового тексту [9, 37].

У поетичних творах Тараса Шевченка відзначаємо 93 випадки слововживання лексеми *правда*. Окрім того, концепт *правда* верба-

лізується за допомогою лексеми *правдонька* (вживається в поетичних текстах 3 рази): "*В степу пожовкляя трава; / Не хоче правдоньки сказати, / А більше ні в кого спитати*" [11, 109]; та лексеми *істина* (вживається 2 рази): "*За кого ж ти розп'явся, / Христе, Сине Божий? / За нас, добрих, чи за слово / Істину...*" [10, 248]; "*І на Україні свяtilось / Те слово, Божеє кадило, / Кадило істини*" [11, 219].

Поет вживає велику кількість спільнокоренових одиниць, пов'язаних зі словом *правда* відношеннями словотвірної похідності: *правий, правдивий, праведний, праведничий, правдиво, праведно*: "*Яко Бог кара неправих, / Правим помагає*" [10, 263]; "*Наша дума, наша пісня / Не вмере, не загине... / ...Без золота, без каменю, / Без хитрої мови, / А голосна та правдива, / Як Господа слово*" [10, 53]; "*О милий Боже України! / Не дай пропасти на чужині, / В неволі вольним козакам! / ...Вставать з чужої домовини, / На суд твій праведний прийти, / В залізах руки принести...*" [10, 151]; "*Вловлять душу праведнику, / Кров добру осудять. / Мені Господь пристанище, / Заступником буде...*" [10, 262]; "*...Покара, / Уб'є незримо і правдиво; / Бо довго догтерпеливий / Дивився мовчки на твою, / Гріховну твою утробу...*" [11, 268]; "*Ще на Україні веселі / І вольнії пишались села / Тойді, як праведно жили / Старий козак і діток двоє...*" [10, 208].

У "Словнику мови Шевченка" лексема *правда* структурується такими значеннями [6, 143]:

1. Справедливий соціальний устрій; справедливість: "*Нехай же вітер все розносить / На неокраєнім крилі, / Нехай же серце плаче, просить / Святої правди на землі*" [10, 171].

Саме значення "справедливість" є першорядним, найчастотнішим і виразно домінуючим у Шевченковому слововживанні.

2. Те, що відповідає дійсності; істина: "*Думала, що тільки кобзарі співають, / Бо, сліпі, не бачать карих оченят; / Що тільки лякають молодих дівчат... / Лякають, дівчата, правдою лякають!*" [10, 117].

3. Присудкове слово. Вірно, справді, так: "*Чи правда, Оксано? Чужа чорнобрива! / І ти не згадаєш того сироту, / Що в сірій свитині, бувало, щасливий, / Як побачить диво – твою красоту*" [10, 114].

4. Вставне слово: "*Добро, у кого є господа, / А в тій господі є сестра / Чи мати добрая. Добра, / Добра такого таки зроду / У мене, правда, не було*" [11, 82].

На нашу думку, можна виділити ще одне значення, в якому вживається слово *правда* у Т. Шевченка. Це – 'судова система у державі', яке реалізується імпліцитно у символічно-метафоричному Шевченковому контексті "*В своїй хаті своя й правда, / І сила, і воля*" [10, 250]. У цьому твердженні називаються три гілки влади, на яких базується держава. Це судова, виконавча і законодавча влада. Образ хати у Т. Шевченка – метафора держави. Наведене зна-

чення не фіксується у "Словнику мови Шевченка", але воно перегукується зі значенням лексеми *правда* у загальнонародній мові: 'назва кодексів середньовічного права' [7, 497], особливо зі значенням цього слова у староукраїнській мові XIV–XV ст. 'договір, умови договору', 'судове рішення' [8, 219].

Якщо порівняти значення слова *правда*, що функціонують у поетичних текстах Т. Шевченка, із семантичною структурою цієї лексеми у загальномовному словнику, можна зробити висновок, що майже всі словникові значення лексеми *правда* реалізуються у художньому мовленні Т. Шевченка. Особливістю ідіостилю і світогляду поета є домінування значення 'справедливість', яке виступає на перший план порівняно з іншими значеннями лексеми *правда* (у СУМі це третє значення). Семантична структура цієї одиниці у Шевченкових текстах більш тяжіє до семантичної структури цієї лексеми у словнику староукраїнської мови XIV–XV ст., який так тлумачить слово *правда*: 1) (істина) правда; 2) справедливість; 3) праведність, чесність; 4) присяга; 5) договір, умови договору; 6) судове рішення [8, 219].

Як свідчать дослідники, розуміння правди як 'божественної справедливості' було властиве давньоруській мові і середньовічній культурі [1]. Саме це значення є основним значенням слова *правда* у Біблійних текстах, як Старозавітних, так і Новозавітних.

Розглянемо детальніше контексти, в яких реалізується домінуюче у Т. Шевченка значення аналізованої лексеми 'справедливість'.

Граматична структура мінімальних поетичних контекстів зі словом *правда* представлена такими формами: 1) субстантивні словосполучення з прикметником-епітетом у ролі залежного слова: *святая правда, жива правда, Божа правда, наша правда*; 2) субстантивні словосполучення із залежним іменником: *слово правди, сонце правди, голос правди*; 3) дієслівні словосполучення: *любити правду, стати за правду, возвістити правду*; 4) предикативні сполуки: *правда встане, правда оживе, правда спить*.

Найчастотнішими поетичними означеннями до ключового слова *правда* у Т. Шевченка є епітети *святая, свята, пресвятая, Божа, жива*, які актуалізують значення правди як 'божественної справедливості' у Шевченкових текстах: "*Господь, любя тих людей, / Послав на землю їм пророка; / Свою любов благовістить! / Святую правду возвістити!*" [11, 102]; "*Божії глаголи, / Святую правду на землі / І прорекли, і розп'ялись / За волюнку, святую волю!*" [11, 262]; "*Нехай же вітер все розносить / На неокраєнім крилі, / Нехай же серце плаче, просить / Святої правди на землі*" [10, 171]; "*Не вам, в мережаній лівреї, / Донощики і фарисеї, / За правду пресвятую статъ*" [11, 230]; "*І ніби фараонам знать / Вони дають, що правда Божа / Встає вже, встала на землі*" [11, 258]; "*Прощай же ти, моя нене, / Удово-небого, /*

Годуй діток; жива правда / У Господа Бога!" [10, 182]. Правда є ідеалом життя світу і суспільства для Т. Шевченка.

Поряд із наведеними епітетами у Шевченкових контекстах активно функціонує словосполучення *наша правда*, що експлікує значення народної, української історичної правди, власне значення історичної справедливості щодо українського та слов'янських народів і значення соціальної справедливості: *"Недавно я поза Уралом / Блукав і Господа благав, / Щоб наша правда не пропала, / Щоб наше слово не вмирало"* [11, 238]; *"Слава тобі, любомудре, / Чеху-слов'янине! / Що не дав ти потонути / В німецькій пучині / Нашій правді"* [10, 200].

З означенням *наша* перегукується означення *моя* у словосполученні *моя правда*, яке виражає бачення і переконання поета. *Наша правда* і *моя правда* нероздільні. Означення *наша* і *моя* формують метафоричні словосполучення, поєднуючись із промовистими епітетами: *"Кати згнусять над нами, / А правда наша п'яна спить!"* [10, 246]; *"Може, верну знову / Мою правду безталанну, / Моє тихе слово"* [10, 172].

Поет наголошує на відсутності історичної справедливості щодо українського народу. Ідея відсутності правди-справедливості на землі в цілому, і в українській історії, і в долі людини є провідним лейтмотивом у Т. Шевченка: *"Отак і ви прочитайте, / Щоб не сонним снились / Всі неправди, щоб розкрились / Високі могили / Перед вашими очима"* [10, 254]; *"Спи, гетьмане, поки встане / Правда на сім світі"* [10, 172]; *"Тойді, як, Господи, святая / На землю правду прилетить / Хоч на годиночку спочить"* [11, 239].

Т. Шевченко вживає прикладкову конструкцію *правда-воля*, оскільки правда як історична справедливість для українського народу – це, перш за все, воля: *"Брешеш, людоморе! / За святую правду-волю / Розбойник не стане..."* [10, 257]. Ще одна промовиста прикладка до лексеми *правда* у Т. Шевченка виступає у прикладковій конструкції *правда-мста*, яка свідчить про переконання поета у покаранні за вчинену в історичному часі кривду: *"І не сховається; всюди / Вас найде правда-мста; а люде / Підстерезуть вас на тоте ж"* [11, 257].

Характеризуючи моральний стан тогочасного суспільства, Т. Шевченко констатує його занепад, оскільки нехтується і нищиться насамперед *правда*. Втрачаючи правду, суспільство дегармонізується, руйнуються основи буття, що вивисують добро над злом: *"Кругом неправда і неволя, / Народ замучений мовчить"* [10, 201].

Поезія Т. Шевченка дає цілий ряд генитивних словосполучень, зокрема метафор, із ключовим словом *правда*. Найуживанішим серед них є словосполучення *слово правди*: *"Возстав од гроба, слово встало, / І слово правди понесли / По всій невольничій землі /*

Твої апостоли святі!" [11, 221]; "З своїми дітками пішов / В Єрусалим на слово нове, / Поніс лукавим правди слово! / Не вняли слову! Розп'яли!" [11, 263]. Це словосполучення часто ускладнюються ампліфікуванням: слово правди і любові. Асоціативно-семантичний зв'язок слів правда і любов, як і правда та воля, у Т. Шевченка не випадковий, ці поняття у свідомості поета нерозривні: "Чи ми ще зійдемося знову? / Чи вже навіки розійшлись? / І слово правди і любові / В степи і дебрі рознесли!" [11, 13]; "Тойді вже сходила зоря / Над Віфлеємом. Правди слово, / Святої правди і любові / Зоря все-світня зійшла!" [11, 220].

До генітивних метафор, що базуються на семі "звучання", належать також метафори дума правди, євангеліє правди, голос правди: "Любить її, думу правди, / Козацькую славу..." [10, 65]. Ці метафори часто ускладнюються ампліфікативними словосполученнями: "Нема кому розкувати, / Одностайне стати / За євангеліє правди, / За темні люде!" [10, 201], або поширюються: "Пошли мені святее слово, / Святої правди голос новий! / І слово розумом святим" [10, 219].

Велику групу генітивних метафор становлять словосполучення, в яких ключові слова поєднуються семою "світло": сонце правди, світ правди, світоч правди, зоря правди: "Може, ще раз сонце правди / Хоч крізь сон побачу..." [10, 195]. Ці метафоричні словосполучення ампліфікуються чи входять до складу складної метафори: світоч правди, волі; засвітити світ правди; зоря зійшла святої правди і любові: "І засвітив, любомудре, / Світоч правди, волі..." [10, 199]; "Встане Україна. / І розвіє тьму неволі, / Світ правди засвітить, / І помоляться на волі / Невольничі діти!..." [10, 233]; "Над Віфлеємом. Правди слово, / Святої правди і любові / Зоря всесвітня зійшла!" [11, 220].

Ампліфікативні конструкції свідчать, що однорідними членами до слова правда у генітивних словосполученнях найчастіше виступають лексеми любов і воля. Цікавою Шевченковою метафорою є метафора апостол правди і науки, яка містить однорідні члени правда і наука (знання). Серед генітивних метафор привертають увагу ті, що містять в основі євангельські образи і словосполучення Євангеліє, апостол, Сонце правди.

Дієслівні словосполучення з компонентом правда утворюють дієслова таких семантичних груп:

1) дієслова зі значенням поширення інформації: понести, рознести, розпустити, показати правду – "І слово правди понесли / По всій невольничій землі / Твої апостоли святі!" [11, 221]; "І на торжища і в чертоги / Живого істинного Бога / Ти слово правди понесли" [11, 229]; "І іменем твого сина, / Твоїє скорбної дитини, / Любов і правду рознесли / По всьому світу" [11, 264]. Дієсловом, яке

входить до названої семантичної групи і утворює складні метафоричні сполуки, є дієслово *засвітити*: "*І розвіє тьму неволі, / Світ правди засвітить*" [10, 233];

2) дієслова мовлення: *возвістити, благовістити, проректи, сказати правду* – "*Свою любов благовістити! Святую правду возвістити*" [11, 102]; "*Благовістиє їм слово нове, / Любов, і правду, і добро, / Добро найкращеє на світі, / То братолюбіє*" [11, 221];

3) дієслова ставлення, відношення до чогось: *любити правду, ставати (вставати) за правду, згинутися за правду*, що свідчать про правдолюбство поета, його готовність боротися за правду до кінця – "*Її хлоп'яточко, сидить / І навчає, неповинне, / Як в світі жить, людей любить, / За правду стать! за правду згинуть!*" [11, 262]; "*Мені ж, о Господи подай / Любити правду на землі / І друга щирого пошли!*" [11, 274];

4) дієслова, об'єднані семантикою "бажання і очікування чогось": *молитися, просити, шукати, діждатися* – "*Моліться Богові одному / Моліться правді на землі, / А більше на землі нікому / Не поклоніться*" [11, 224];

5) дієслова з семантикою "неприйняття чогось": *не знати, побороги і метафоричне торгувати* – "*Розбойники, людюди! / Правду побороли, / Осміяли твою славу, / І силу, і волю*" [10, 201]; "*Кайда-нами міняються, / Правдою торгують. / І Господа зневажають, / Людей запрягають / В тяжкі ярма*" [10, 250]. Наведені словосполучення мають у Т. Шевченка негативно оцінене забарвлення.

Цікавим у Т. Шевченка є словосполучення *вертати правдою*, що має, на нашу думку, біблійне забарвлення і корелює з прикладковою сполукою *правда-мста*: "*А Бог мені помагає, / Мене заступає / І їм правдою своєю / Вертає їх злая*" [10, 260].

Дієслова-предикати з суб'єктом *правда* у Шевченкових текстах можна згрупувати у дві семантичні групи:

1) дієслова чи конструкції, об'єднані спільною семантикою "буття, екзистенції": *встати, бути, ожити, прилетіти, не дати потонути, не пропасти*. Ці предикати кількісно переважають у Т. Шевченка. "*Встане правда! Встане воля! / І тобі одному / Помогляться всі язики / Вовіки і віки*" [10, 246]; "*Скажи, що правда оживе, / Натхне, накликає, нажене / Не ветхее, не древлє слово / Розтленное, а слово нове / Меж людьми криком пронесе...*" [11, 269]; "*Уже ворущаться царі... / І буде правда на землі*" [11, 298]. Подібну семантику виражає метафорична сполука "*святої правди і любові / Зоря всесвітня зійшла!*" [11, 220];

2) предикативні слова та дієслова, об'єднані семантикою "небуття, неприсутності": *нема, спати, не вирости* – "*Посіяли гайдамаки /*

В Україні жито, / Та не вони його жали. / Що мусим робити?/ Нема правди, не вироста; / Кривда повиває..." [10, 111].

Більшість предикатів до слова *правда* є метафорами, побудованими на антропоморфному кодї. Правда у поета одухотворюється, набуває рис живої істоти: *"Кати згущаються над нами, / А правда наша п'яна спить. / Коли вона прокинеться?"* [10, 246].

У більшості Шевченкових контекстів образ *правда* вживається у конструкціях ампліфікування, вступаючи при цьому в ряди чи пари з компонентами інших семантичних груп: *"Благовістив їм слово нове, / Любов, і правду, і добро, / Добро найкраще на світі, / То братолюбїє"* [11, 221].

Компоненти, з якими слово *правда* вступає у відношення ампліфікування, закономірно повторюються у Т. Шевченка, що свідчить про філософські ідеї, які висловлює поет. На основі текстуального аналізу можна виділити такі пари компонентів ампліфікування (подаємо за спадною частотою): *правда – воля, правда – любов, правда – слава, правда – слово, правда – сила, правда – добро, правда – Бог, правда – віра, правда – Писаніє, правда – темнії люди*. Можна говорити про асоціативні зв'язки названих лексем у Т. Шевченка: *"Встане правда! Встане воля! / І тобі одному / Помоляться всі язики / Вовіки і віки"* [10, 246]; *"Ой виострю товариша, / Засуну в халяву / Та піду шукати правди / І тієї слави"* [11, 121]; *"Недавно я поза Уралом / Блукав і Господа благав, / Щоб наша правда не пропала, / Щоб наше слово не вмирало..."* [11, 238]. Окрім двокомпонентного ампліфікування зустрічаємо трикомпонентне, що підсилює експресію тексту: *"Борїтеся – поборете, / Вам Бог помагає! / За вас правда, за вас сила / І воля святая"* [10, 247].

Шевченковим текстам властиве антонімічне зіткнення компонентів: *правда – кривда, правди слово – лукавим*: *"Слава не поляже; / Не поляже, а розкаже, / Що діялось в світі, / Чия правда, чия кривда / І чиї ми діти"* [10, 53]; *"В Єрусалим на слово нове, / Поніс лукавим правди слово! / Не вняли слову! Розп'яли!"* [11, 263]. В антонімічному контексті функціонують метафоричні сполуки *тьма неволі – світ правди*: *"Встане Україна. / І розвіє тьму неволі, / Світ правди за-світить, / І помоляться на волі / Невольничі діти..."* [10, 233].

Експресію Шевченкового тексту творять риторичні питання і спонукальні речення з компонентом *правда*: *"...неначе ті ягнята, / Ідуть задрипані дівчата, / А дід (сердешний інвалід) / За ними гнеться, шкандибає, / Мов у кошару заганняє / Чужу худобу. Де ж той світ? / І де та правда!? Горе! Горе!"* [11, 299]; *"Чи буде правда меж людьми? / Повинна бути, бо сонце стане / І оскверненну землю спалить"* [11, 299]; *"Як в світі жить, людей любить, / За правду*

стать! за правду згинуть! / Без правди горе! – Горе вам, / Учителі-архієреї!" [11, 262].

Лексема *правда* функціонує у поетичних текстах Т. Шевченка також у значенні 'те, що відповідає дійсності; істина': "*Сказав би я правду, / Та що з неї буде?"* [11, 179] Це значення актуалізується означеннями-епітетами *певна, щира*: "*Там найдете щирю правду, / А ще, може, й славу..."* [10, 59]. Назване значення реалізується у фразеологізмах та прислів'ях, які вживає поет: "*І усміхнувся сивий дід... / Бо, може, нігде правди діть, / Було таке, що й женихались..."* [11, 32]; "*Та все то те, – знаєш, люде / Втоплять і задушать! / А може, то така правда, / Як на вербі груші"* [11, 54].

На завершення наведемо такі висновки. Символ *правда*, центральний символ у поетичних текстах Т. Шевченка, вживається переважно у значенні "божественна справедливість", чим втілює і продовжує традицію Біблії та давньоруської середньовічної культури. "Божественна справедливість" виявляється в історичній та соціальній справедливості. Важливою складовою семантики універсального символу *правда* у Т. Шевченка є значення 'право'.

Бог для Т. Шевченка – це, насамперед, Бог правди. Про це свідчить велика кількість його поетичних контекстів, особливо поеми "Марія" та "Неофіти". Євангельське слово для поета є словом правди. На означення правди Т. Шевченко вживає епітети *свята, святая, пресвятая, Божа, жива*, метафоричні сполуки *сонце правди, світ правди, світоч правди, зоря правди, Євангеліє правди*. Імперативом звучить Шевченкове "*Моліться Богові одному, / Моліться правді на землі*" або "*Без правди горе! – Горе вам, / Учителі-архієреї!"*

Осмислюючи історію України та слов'янських народів, поет з болем і протестом говорить про історичні кривди та несправедливість щодо них. Поет засуджує сучасне йому суспільство, оскільки в ньому нехтується правда, а, відтак, зло вивищується над добром: в Україні панує національна неволя і соціальна несправедливість.

Т. Шевченко засуджує фарисейство і лицемірство суспільства, далекого від християнської моралі. Поет критикує не тільки світську владу, а й представників церкви. Показовим у цьому плані є вживання біблійної сполуки "сонце правди" в іронічному контексті: "*Просвітились! Та ще й хочем / Других просвітити, / Сонце правди показати / Сліпим, бачиш, дітям!.." ("Кавказ")*

Т. Шевченкові властиве "дієве християнство", християнські норми, реалізовані у житті. Він звиряє життя суспільства із християнською мораллю.

Ряд асоціативних лексем до символу *правда*, що вживаються в ампліфікативних конструкціях, розширює семантику цього образу.

Утвердження правди – це перемога добра над злом, це "братолюб'є", це національна і соціальна воля. Любов – правда – добро не допускають поневолення. Правда – це всеперемагаюча сила, тому що вона є властивістю Бога. У Т. Шевченка кількісно переважають у сполученні з лексемою *правда* дієслова, що утверджують правду. Стати за правду у Т. Шевченка – стати на захист простих, "темних", "незрячих" людей.

Т. Шевченко своїм життям і творчістю виконав християнську заповідь любові: у боротьбі за правду, у пророчому слові, яке "возвіщає", викриває неправду і зло, у слові, як молитві до Бога, розмові з Богом.

1. *Апресян В.* Правда и истина в русском языке / *Апресян В.* // Учительская газета. – 2010. – № 4. – Режим доступу: www.ug.ru/archive/30184 2. *Дзюба І. М.* Тарас Шевченко. Життя і творчість. – 2-ге вид. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2008. – 718 с. 3. *Конкордація поетичних творів Т. Шевченка* / Ред. і упор. О. Ільницького, Ю. Гавриша. – Т. 1–4. – Едмонтон -Торонто, 2001. 4. *Мамич М. В.* Концепти правда-неправда в українській літературній мові: семантико-стилістичний аспект: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. – Одеса, 2002. – 16 с. 5. *Пустовіт Л. О.* Словник української поезії другої половини ХХ століття: семантико-функціональний аспект: Монографія / Упорядники В. І. Матюша та ін. – К.: УНБЦ "Рідна мова", 2009. – 243 с. 6. *Словник мови Шевченка.* В 2-х томах. – К.: Наукова думка, 1964. – Т. 2. – 566 с. 7. *Словник української мови:* В 11 т. – Т. 7. – К.: Наукова думка, 1976. – 723 с. 8. *Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.:* У 2 т. / [за ред. Л. Л. Гумецької]. – Т. 2. – К.: Наукова думка, 1978. – 591 с. 9. *Фізер Дж.* Філософія чи філо-софія Тараса Шевченка? // Слово і час. – 1990. – № 5. – С. 33–40. 10. *Шевченко Т.* Повне зібрання творів: У 12 т. / Редкол.: Є. П. Кирилюк та ін. – К.: Наук. думка, 1989. – Т. 1. – 528 с. 11. *Шевченко Т.* Повне зібрання творів: У 12 т. / Редкол.: Є. П. Кирилюк та ін. – К.: Наук. думка, 1989. – Т. 2. – 592 с.

**О. Мацько, канд. філол. наук, доц.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка**

ЛІНГВОКУЛЬТУРЕМА "ОРЕЛ" У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

У статті розглядається лінгвокультурема "орел" у фольклорно-поетичному та мовностилістичному аспектах, визначається її особлива роль у поетичній творчості Тараса Шевченка.

Ключові слова: лінгвокультурема, поетика, вербалізація художнього образу.

В статтє рассматривается лингвокультурема "орел" в фольклорно-поэтическом и лингвостилистическом аспектах, определяется ее особая роль в поэтическом творчестве Тараса Шевченко.

Ключевые слова: лингвокультурема, поэтика, вербализация художественного образа.